

Referat fra koordineringsgruppemøte 17

Helsedirektoratets lokaler, Vitaminveien 4, Storo.
Alle eksterne deltok digitalt.

08.09.2021, kl. 10.00-13.00

Til stede:Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, Helsedirektoratet (møteleder)
Anne Kathrine Owren Aarum, Helsedirektoratet
Ole Berg, Helsedirektoratet (referent)
Jarle Hammerstad, Virke
Linda Vist, NHO Service og Handel
Aina Marie Lien, NorgesGruppen
Dorthe Brudvik, COOP
Gry Sørensen, NFGF
Emilie Våge, Rema 1000
Kirsti Wettre Brønner, TINE SA
Anders Högberg, Orkla ASA
Kristin Saarem, Nortura
Geir Ove Ystmark, Sjømat Norge
Petter Brubakk, NHO Mat og Drikke
Morten Karlsen, NHO Reiseliv

Observatører/eksterne foredragsholdere

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke
Trude Nordli, Sjømat Norge
Marianne Hope Abel, Folkehelseinstituttet
Nina Mosseby, Landbruks- og matdepartementet, deltok på sak 22/21
Arne Jensen, SSB, deltok på sak 23/21
Anne Hatløy, Fafo
Anne Inga Hilsen, Fafo
Arnhild Haga Rimestad, Helse- og omsorgsdepartementet
Gyrd Omhold Gjevstad, Helse- og omsorgsdepartementet

Møteleder ønsket velkommen til det 17. møtet i koordineringsgruppen og leste opp den konkurranserettslige erklæringen som gjelder for møter i medhold av intensjonsavtalen.

Det kom ingen saker til eventuelt.

Sak 19/21 Oppfølging etter signering av intensjonsavtalen 2022-2025

Det er flere saker med behov for avklaring i etterkant av signering av ny avtaleperiode. Sekretariatet har løftet frem seks temaer, men det er mulig å melde inn flere saker om er behov for avklaring.

a. Presentere status i prosess om etablering av mål og monitorering av mål for nøkkelhullet.

Helsedirektoratet v/Anniken O. Aarum presenterte status for prosess om etablering av mål og monitorering av mål for nøkkelhullet. Det er etablert en monitoreringsgruppe som består av NorgesGruppen v/Aina Marie Lien, Orkla v/Anders Högberg, NHO Mat og Drikke v/Anna Karlsen, Sjømat Norge v/Trude Nordli og Helsedirektoratet v/Anniken O. Aarum og Ole Berg. Gruppen har i perioden hatt to fellesmøter i tillegg til et ekstra arbeidsmøte mellom NorgesGruppen og Helsedirektoratet.

Det står i avtalen at partene har som mål "*å arbeide for økt omsetning av nøkkelhullprodukter målt i volum innen 2025*". Gruppen har diskutert ulike måleparametere som utvikling i totalsalg av nøkkelhullprodukter målt i volum og verdi, ev. supplert med utvikling i totalt antall solgte nøkkelhullprodukter.

Gruppen vurderer å utrede mulighet for å få tall for verdiandel og andel solgte nøkkelhullprodukter målt opp mot total verdiandel og totalt antall solgte produkter innenfor matvarekategorier med nøkkelhullprodukter (%) basert på data fra Nielsen.

Gruppen foreslår at utgangspunkt for mål for nøkkelhullet er 2019, siden dette var et normalår uten påvirkning av Covid-19. Videre foreslår gruppen at Nielsen Norge benyttes som datakilde. Nielsen har siden 2011, på oppdrag fra Helsedirektoratet, årlig utarbeidet en rapport på utviklingen i omsetning av nøkkelhullprodukter i dagligvarehandelen, noe som betyr at Helsedirektoratet har sammenlignbare data tilbake i tid.

Det ble kommentert at Nøkkelhullet ikke er en perfekt merkeordning og at Sjømat Norge ønsker et eget møte med Helsedirektoratet om #MerAv-arbeidet. Sekretariatet følger opp dette.

Det ble enighet om at: Utgangspunkt for mål for nøkkelhullet er 2019 og at Nielsen Norge er datakilde for mål for nøkkelhullet. Monitoreringsgruppen utreder mulighet for å få tall for verdiandel og andel solgte nøkkelhullprodukter målt i prosent av total verdiandel og totalt antall solgte produkter innenfor matvarekategorier med nøkkelhullprodukter.

Monitoreringsgruppen fremmer forslag til måleparameter og mål i forkant av neste møte i koordineringsgruppen.

b. Avklare organisering/koordinering av arbeidet i innsatsområdene.

I intensjonsavtalen 2022-2025 skal partene selv organisere seg i innsatsområder, hvor partene deltar i det eller de innsatsområdene som er relevant for den enkelte part. Ansvar med å organisere og koordinere arbeidet i innsatsområdene skal fordeles mellom partene.

Helsedirektoratet opplever at dagens organisering har fungert godt i inneværende avtaleperiode og foreslår å beholde samme organisering for innsatsområde 1-4 i ny avtaleperiode, men at organisering av arbeidet i innsatsområde 1, reduksjon av salt følges opp spesielt for å sikre god videreføring og organisering av arbeidet med saltreduksjon når Saltpartnerskapet opphører.

I ny avtale etableres det konkrete mål i innsatsområde 5, påvirkning av forbrukeratferd. I tråd med at det etableres mål foreslo sekretariatet at det etableres et ansvar for å koordinere arbeidet i innsatsområde 5 på lik linje med innsatsområde 1-4. Helsedirektoratet sa seg villige til å ta på seg dette ansvaret etter som flere av helsemyndighetenes leveranser omhandler kommunikasjon og andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg. En slik organisering vil i så fall måtte kobles tett opp mot arbeidet som allerede gjøres i innsatsområde 4 og #MerAv-paraplyen, men også opp mot kommunikasjon av salt etc. Det ble gitt støtte til forslaget om å organisere innsatsområde 5 på lik linje med innsatsområdene 1-4.

NHO Mat og Drikke sa seg positive til å fortsette å ivareta organisering av innsatsområde 2 og 3.

Organisering av arbeidet innen serveringsbransje og reiseliv ble vurdert. I Saltpartnerskapet er det en egen serveringsgruppe med fokus på reduksjon av salt som er vurdert positiv for alle involverte parter. Organisering av arbeidet innen servering/reiseliv følges opp med en egen dialog mellom NHO Service og Handel, Virke og Helsedirektoratet for å se på muligheter. Sekretariatet innkaller til møte. Forslag presenteres i neste møte i koordineringsgruppen.

Sekretariatet foreslo at organisering av arbeidet og spesielt i innsatsområde 1, innsatsområde 5 og for aktører innen servering/reiseliv settes opp som egen sak i neste møte i koordineringsgruppen.

Oppfølgingssak: Koordineringsgruppen bes gi innspill på forslag til organisering innen onsdag 22. september. Organisering av arbeidet og spesielt i innsatsområde 1, innsatsområde 5 og innen servering/reiseliv settes opp som egen sak i neste møte i koordineringsgruppen.

c. Opplysningskontorenes rolle i ny avtaleperiode.

Opplysningskontorene i landbruket og Norges Sjømatråd er ikke omtalt i intensjonsavtalen 2022-2025. Opplysningskontorene har som oppgave å øke salget av sine respektive produktgrupper og innehar høy kompetanse innen både forbrukeratferd og kommunikasjon,

og de har til dels relativt store kommunikasjonsbudsjetter. Alle opplysningskontorene oppgir at de er opptatt av å følge og kommunisere de nasjonale kostrådene.

I inneværende avtaleperiode har blant annet Opplysningskontoret for Frukt og Grønt, Opplysningskontoret for Brød og Korn og Norges Sjømatråd bidratt aktivt i arbeidet i innsatsområde 4. Helsedirektoratet mener det ville være formålstjenlig med en tettere involvering av opplysningskontorene etter som de kan bidra til å nå målene i avtalen.

Det kom innspill om at opplysningskontorene har vært tett koblet på #MerAv-arbeidet i inneværende avtaleperiode, noe som har vært positivt og et viktig virkemiddel i arbeidet. Det ble kommentert at det er naturlig at de som koordinerer arbeidet i de ulike innsatsområdene vurderer samarbeid med opplysningskontorene selv. Fortsatt samarbeid med opplysningskontorene ble støttet, spesielt i innsatsområde 4 og 5.

d. Planlegge konstituering av ny koordineringsgruppe for ny periode

Det må konstitueres en koordineringsgruppe for neste avtaleperiode. Jf. mandat for koordineringsgruppen skal avtalepartene ha representanter i koordineringsgruppen. Representantene skal til sammen dekke samtlige innsatsområder.

Sekretariatet foreslår at partene oppnevner representanter til koordineringsgruppen innen nyttår og at konstituering av koordineringsgruppen settes opp som sak i koordineringsgruppens første møte i ny avtaleperiode.

Det ble enighet om at: Partene oppnevner representanter til koordineringsgruppen innen nyttår og at konstituering av koordineringsgruppen settes opp som sak i koordineringsgruppens første møte i ny avtaleperiode.

e. Starte prosess med etablering av referansegruppe for ny periode

I ny avtaleperiode skal det etableres en referansegruppe bestående av ressurspersoner som representerer både seg selv og sin virksomhet og som kan gi faglige råd til koordineringsgruppen og innsatsområdene som er definert i avtalen. Sekretariatet foreslår at etablering av referansegruppe for ny avtaleperiode settes opp som sak i koordineringsgruppen første møte i ny avtaleperiode. Forslaget ble støttet.

f. Evaluering av intensjonsavtalen i ny periode

Intensjonsavtalen 2022-2025 inneholder et punkt om at helsemyndighetene skal evaluere intensjonsavtalen og at alle parter skal bidra i denne evalueringen, men det er ikke presisert hvordan og i hvilket omfang avtalen skal evalueres. I inneværende periode gjennomfører forskningsstiftelsen Fafo en følgeevaluering som pågår gjennom hele perioden, hvor de på årlig basis innhenter data over aktørenes tiltak, og de gjennomfører en utvidet midtveisevaluering og en utvidet sluttrapport som publiseres etter endt avtaleperiode (sommer 2022).

Evaluering av ny avtaleperiode kan gjennomføres tilsvarende som for dagens avtale, med en følgeevaluering som pågår gjennom hele avtaleperioden, eller man kan se for seg andre former for evaluering. Koordineringsgruppen ble bedt om å gi innspill om evaluering av intensjonsavtalen.

Det kom spørsmål om evaluering av intensjonsavtalen er tiltenkt Fafo, eller om det kan være andre aktører som gjennomfører evaluering av ny avtale. Et oppdrag om evaluering av intensjonsavtalen vil bli lagt ut på anbud, da kontrakten med Fafo varer ut gjeldende avtaleperiode. Det tilkom støtte om forslag om sluttevaluering. Et forslag om midtveis- og sluttevaluering ble fremmet, etter som en midtveisevaluering gir anledning til å endre kurs underveis i avtaleperioden.

Oppfølgingspunkt: Koordineringsgruppen bes gi innspill på type evaluering. Sak følges opp i neste møte i koordineringsgruppen.

Sak 20/21 Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde

a. Orientering om Helsedirektoratets oppfølging av avtalen.

Helsedirektoratet orienterte om status. I etterkant av forrige møte ble det utført et stort arbeid med å ferdigstille avtaledokumentene for neste periode. Ny avtale ble signert av [helse- og omsorgsminister Bent Høie 1. juni 2021](#).

Helse- og omsorgsdepartementet informerte at det, på initiativ fra NHO Mat og Drikke, er utarbeidet en kort video med statsråd Høie som oppfordrer flest mulig til å signere tilslutning til avtalen. Videre sees det på mulighet for et signeringsevent for aktører som skal signere tilslutningsavtalen i tilknytning til møtet i næringslivsgruppemøtet 2. desember. Dette ble positivt mottatt, da det er en fin måte å synliggjøre arbeidet på.

Intensjonsavtalens utmerkelser 2021 ble annonsert av [statsråd Høie den 16. august](#). [Nominasjonen er åpen til 15. oktober](#) og vinnerne kåres som del av et kick-off event 7. desember.

Nøkkelhullet: Revidert nøkkelhullforskrift trådte i kraft 1. mars 2021. Veileder til ny forskrift er klar, men de ulike landene i Norden må bli enige om en siste presisering. Veilederen publiseres om kort tid. I tillegg til ny merkevaremanual som er publisert på [helsedirektoratet.no](#), har Helsedirektoratet utviklet et bilag/del 2 til merkevaremanualen om kampanjekonseptet 2021, som er en veileder til hvordan bransjen kan bruke årets konsept. Årets kampanje starter uke 37 og er på i tre uker. Konsept til kampanje ble gjennomgått med tema "Det er ganske udramatisk egentlig. Ikke bytt ut det du liker, bytt til Nøkkelhullet". Kampanjen går i sosiale medier, radio, digitale boards utendørs og samarbeid med mediehus. Helsedirektoratet sender ut informasjon om kampanjen før den starter.

b. Status og planer for innsatsområde 1: salt

Helsedirektoratet informerte om status for innsatsområde 1. Styringsgruppen i Saltpartnerskapet hadde møte 8. juni. Neste og siste møte i Styringsgruppen avholdes

12.oktober. Styringsgruppen ønsker at det lages et notat med svar på spørsmål knyttet analysemetoder for saltinnhold i matvarer, blant annet måleusikkerhet og analysehyppighet. Det er gjennomført møte med analyseinstitutt og Mattilsynet for å diskutere metoder, hvilke matvarekategorier de ulike metodene egner seg til samt usikkerhet i metodikken. Saken følges opp på neste styringsgruppemøte.

Det er enighet om å utarbeide en rapport for Saltpartnerskapet 2019-2021 som bygger på rapporten for 2015-2018. Oppdraget settes ut til en ekstern aktør. Data fra Tradesolution benyttes til vurdere og beskrive utviklingen i saltinnhold på samme måte som sist. Saltpartnerskapet leverer kvalitetssikrede TS data fremstilt i figurer og tabeller som rapporten for 2015-2018. Styringsgruppen tar stilling til forslag til rapportens innhold og omfang. Rapporten er planlagt ferdigstilt innen sommeren 2022. Helsedirektoratet har vært i kontakt med Fafo om oppdraget.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) skal på oppdrag fra Helsedirektoratet [vurdere nytte og risiko ved å erstatte salt \(natriumklorid\) i mat og drikke med kaliumklorid](#). Helsedirektoratet deltar som observatør i arbeidet. Protokoll for arbeidet har vært på høring. Rapporten skal ferdigstilles til juni 2022. Verdens helseorganisasjon (WHO) har tatt kontakt og er interessert i arbeidet. WHO skal publisere en systematisk kunnskapsoppsummering om effekt av å bytte ut salt med salterstatter, som vil være nyttig for VKM i dette arbeidet.

Helsedirektoratet har gjennomført kommunikasjon om salt og helse i juni og juli med fokus på bevisstgjøring av eget saltinntak hos forbrukerne og hva man kan gjøre for å redusere saltinntaket. Hensikten med kampanjen er promotering av den digitale salttesten "[Har du gode saltvaner](#)" på [Salttest - helsenorge.no](#). Det planlegges en ny digital kommunikasjonsrunde med samme budskap i november.

- c. Status og planer for innsatsområde 2: tilsatt sukker (NHO Mat og Drikke)
Det er ikke gjennomført felles aktiviteter i innsatsområde 2 siden forrige møte i koordineringsgruppen. Det er isteden bidratt til planlegging av fellesseminar for alle aktører, den 7. desember (sak 25/21).
- d. Status og planer for innsatsområde 3: mettet fett (NHO Mat og Drikke)
Det er ikke gjennomført felles aktiviteter i innsatsområde 3 siden forrige møte i koordineringsgruppen. Det er isteden bidratt til planlegging av fellesseminar for alle aktører, den 7. desember (sak 25/21).
- e. Status og planer for innsatsområde 4: grønnsaker, frukt og bær, grove kornprodukter og sjømat (NFGF, BKLF, Sjømat Norge)
De koordinerende organisasjonene har ett månedlig redaksjonsmøte og kommer til å fokusere på å få flest mulig til å signere tilslutning i høst. Alle medlemmer oppfordres til deltakelse på fellesseminar den 7. desember. Det er ikke lagt opp til noe eget seminar for #MerAv denne høsten.

Sak 21/21 Følgeevaluering av intensjonsavtalen – årsrapport for 2020

- a. Fafo v/Anne Hatløy presenterte utkast til årsrapport for 2020. Nytt i årets rapport er at man har fått svar fra aktører som har signert tilslutning til innsatsområde 2: reduksjon av tilsatt sukker og at mange aktører er påvirket av koronasituasjonen. Intensjonsavtalens utmerkelse er positivt mottatt av aktørene.

Koordineringsgruppen ble gitt to ukers frist (22. september) til å gi innspill på feil/mangler i rapporten.

Sak 22/21 Strategien Matnasjonen Norge

- a. Landbruks- og matdepartementet v/Nina Mosseby presenterte [strategien for Matnasjonen Norge](#). Strategien er utarbeidet av LMD, HOD og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). En samlet Regjeringen står bak strategien som har horisont mot 2030. Strategien vil være førende ved utforming av politikk fremover. Strategien har fire prioriterte innsatsområder:
 - 1) Produksjon av, og tilbud om, bærekraftig, trygg og sunn mat av høy kvalitet.
 - 2) Skape grunnlag for vekst og verdiskaping i hele landet
 - 3) Innovasjon og mangfold
 - 4) Kompetanse, rekruttering og omdømmebygging

Under hvert innsatsområde er det utarbeidet flere prioriterte tiltak. F.eks. under innsatsområde 1 er noen av tiltakene å:

- Føre en helhetlig nærings- og helsepolitikk som vektlegger bærekraft, god helse og trygg og sunn mat av høy kvalitet.
- Videreføre overvåking av norsk kosthold.
- Forsterke samarbeidet med næringslivet for et sunnere kosthold
- Følge opp Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold 2017–2023.
- Videreutvikle satsingen på matglede for eldre gjennom Gylne måltidsøyeblikk.
- Legge frem en nasjonal strategi for godt kosthold og ernæring hos eldre i sykehjem og hjemmetjenester

Strategien peker også mot hvor Matnasjonen Norge er i 2030, blant annet ved at:

- Tilliten til norsk matproduksjon og helsemyndighetenes kostråd er sterk og økende.
- Bærekraft er et tydelig konkurransefortrinn for norsk matproduksjon.
- Det samarbeides godt om matpolitikken og nærings- og helsepolitikken.
- Ernæringsstatusen er god. Sosial ulikhet i kosthold og kostholdsrelaterte sykdommer er redusert. Det er enkelt å velge sunt.
- Forbruker har god informasjon om og tilgang til et variert utvalg av bærekraftige og sunne produkter av god kvalitet tilpasset ulike smakspreferanser og behov.

Mosseby oppfordret partene i intensjonsavtalen til å gjøre seg kjent med strategien og bruke den i egen virksomhet.

Sak 23/21 SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk

- a. SSB v/Arne Jensen presenterte status i prosjektet. Målet for 2021 er å produsere offisiell statistikk på kosthold basert på data for 2018. Prosjektgruppen i SSB arbeider tett med UiO, Norsk Regnesentral og Helsedirektoratet, samt med de som jobber med ny forbruksundersøkelse internt i SSB.

Det pågår et stort arbeid med å kvalitetssikre data, kobling av næringsstoff til solgte matvarer og å fjerne "non-food" fra datasettet, og å samtidig dokumentere produksjonsløpet for statistikken. SSB jobber med å utarbeide langsiktige avtaler om utlevering av data fra dagligvarekjedene, Tradesolution og Nets, i samarbeid med andre fagfelt med overlappende behov internt i SSB. Dette for å sikre mulighet for fremtidige årganger med statistikk.

Det kom et spørsmål om kategoriinndeling. Prosjektet jobber tett med de som utarbeider nasjonale kostholdsundersøkelse ved UiO (Norkost4) og med Helsedirektoratet som utarbeider matforsyningsstatistikk (Utviklingen i norsk kosthold), for å samordne kategorisering og få likest mulig kategoriinndeling som de øvrige undersøkelsene på kostholdsområdet.

Sak 24/21 Presentasjon av rapport om grensehandelsprosjektet til FHI

- a. Folkehelseinstituttet v/Marianne Hope Abel presenterte [rapporten Nordmenns handel av sjokolade, godteri og alkoholfrie drikkevarer i utlandet](#). FHI fikk i oppdrag å etablere et system for å innhente data for grensehandel og internetthandel av sjokolade- og sukkervarer, og alkoholfrie drikkevarer som del ansvaret for Nasjonal Handlingsplan for bedre kosthold (2017-2023). Data fra den nasjonale folkehelseundersøkelsen (NHUS) som ble gjennomført som en pilot høst 2020, ble presentert. I NHUS var det inkludert en rekke spørsmål om grensehandel med mål om å estimere mengde (kg/liter) av sjokolade/godteri og alkoholfrie drikkevarer som blir kjøpt i utlandet. Grove anslag antyder at om lag 20 % av det totale konsumet av brus/mineralvann og om lag 15 % av det totale konsumet av sjokolade/godteri i Norge kjøpes i utlandet (i et normalår). Det er en rekke svakheter og usikkerheter knyttet til disse anslagene, les mer i rapporten. Anslagene i NHUS samsvarer godt med anslag fra SSBs pilotundersøkelse for grensehandel fra september 2019. NHUS skal bli en årlig undersøkelse med innsamling gjennom hele året.

Hope Abel viste også til to notater om særavgifter som ble bestilt av HOD vår 2021 og publisert 31.08.21. "[Vurdering av særavgiftenes betydning for forbruk og konsekvensene for folkehelsen](#)" og "[Vurdering av hvordan konsekvensene av endret forbruk av avgiftsbelagte produkter kan studeres](#)". Begge notatene ble utarbeidet med svært kort svarfrist.

Sak 25/21 Felles seminar for intensjonsavtalen

- a. Helsedirektoratet v/Ole Berg presenterte saken. I møtet i koordineringsgruppen 10. februar fremmet NHO Mat og Drikke forslag om å arrangere et felles seminar for intensjonsavtalen. Det er etablert en programkomité som består av NHO Mat og Drikke v/Anna Maria Karlsen, COOP v/Dorthe Brudvik, Sjømat Norge v/Trude Nordli og Helsedirektoratet v/Anniken O. Aarum og Ole Berg. Arrangementskomiteen har hatt to møter og har, i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet, kommet frem til forslag om agenda og tidspunkt. Vi ønsker å kombinere mulighet for fysisk deltakelse og streaming. Det blir gratis å delta.

Seminaret arrangeres 7. desember og inneholder bl.a. kåring av vinnerne i intensjonsavtalens utmerkelser 2021. Invitasjon og program sendes ut så snart lokasjon er bekreftet.

Det ble gitt støtte til forslag til program.

Sak 26/21 Dato og saker for neste møte

- a. Helsedirektoratet presenterte dato og forslag til saker for neste møte og forslag til dato for møter i 2022. Neste møte er onsdag 10. november 2021 kl. 10-13 i Helsedirektoratet.

Saker til neste møte:

- Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde siden forrige møte
 - Status for intensjonsavtalens utmerkelser 2021
- Oppfølging etter signering av intensjonsavtalen 2022-2025 bl.a.:
 - Mål og monitorering av mål for nøkkelhullet
 - Organisering av arbeidet med reduksjon av salt
 - Organisering av arbeidet i serveringsbransjen
- SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk
- Felles seminar for intensjonsavtalen – status
- Eventuelt

Forslag til møtedatoer for 2022:

- 9. februar kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler
- 11. mai kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler
- 19. oktober kl. 10-15 i Helsedirektoratets lokaler, eventuelt to møter på høsten

Det ble enighet om at: forslag til saker og møtedatoer for 2022 er ok. Koordineringsgruppen kommer tilbake med vurdering av behov for ett eller to møter for høsten 2022.

Sak 27/21 Eventuelt

- a. Det kom ingen saker til eventuelt.